

a despit de l'aparença. Per cloure aquesta lletra, esmentem les discretes figura de M. Casanova i aquarella de G. Cochet i les gitanes d'A. Costa.

Salvador Dalí segueix cultivant el seu gènere; passem, cauríem en la «boutade». ¿Què li ha passat a Francesc Domingo per dar el tomb de l'austeritat fins a l'esterilització, característica de la seva exposició anterior, al relleupament de les seves teles d'ara? La seva probitat indesmentida encara, fa més inexplicable aquest canvi d'actitud. Duran-Camps exposa dues teles i P. Daura dues aquarelles.

Feliu Elias, en *La calaixera* i *La galeria*, porta l'estudi de les qualitats a les seves últimes conseqüències; sota la minuciositat i la impassibilitat de la seva pintura s'endevina tota la formidable passió d'aquest home, continguda per una tècnica severa, honrada, sense la més mínima concessió, incorruptible com ell, objectiva a no poder més. Rafael Estrany, en *Girona*, intenta clarificar-se, i F. Guinart (*El Roser, Montseny*) se surt del tema amb una certa vigoria no exempta de duresa. Enric Galwey afirma el seu mestratge paisatgístic.

El Nu de Manuel Humbert és del millor que li hem vist darrerament; hi ha fragments definitius; en la guaixxa que també exposa és l'artista afinat i sensible de sempre.

Les teles d'Isern Alié són del tarannà acostumat: desiguals, amb encerts parcials i caigudes lamentables.

No sabríem què dir del paisatge d'A. Iglésias ni de *La Roca* de Tomàs Llobet. Olaguer Junyent ha concorregut amb dues teles, *La festa major de Santa Coloma* i *Calella*, que traeixen l'escenògraf que és a fi de comptes.

Jaume Mercadé ens ha produït una agradable sorpresa: però preferim parlar-ne en un altre lloc amb motiu de la seva exposició. Josep Mompou ha domtat l'espontaneïtat característica de les seves teles, en gran benefici d'aquestes. Lluís Mercader, paisatgista sobretot, ens ha ofert ara un Nu ben resolt i harmonitzat, que ens fa delir més mostres d'aquesta nova modalitat seva. Ignasi Mallol ha exhibit dos paisatgets tendres, tocats de melangia, d'una finor que els acosta excessivament a l'aquarella. Lluís Masriera ha contribuït al Saló amb un bodegó, i Joaquim Mombrú amb *L'església de Riells*, obra fàcil i desimbolta. Joaquim Mir tenia al Saló dos paisatges dels seus, èpics, fills d'una retina prodigiosa i una paleta exuberant, amb un ímpetu al qual un xic de control no fóra sobrer.

J. M. Noble s'ha fet conèixer amb un ingenu paisatge. Joan Oliver ha exposat un bodegó i un paisatge, discrets dintre una suau harmonització de color, i Josep Obiols una composició decorativa.

In Pasqual segueix cultivant el paisatge amb la frescor de costum i deixant sentir la seva influència en els seus deixebles, com Josep Pujol. Un altre Josep Pujol ha exposat una *Maternitat* tan poc suggeridora de comentaris com el *Dia de pluja* de F. d'A. Planas, i Josep Perrin un paisatge més ben pensat que ben pintat. Rafael Padilla, en les seves dues teles de Port de la Selva, llueix una colorística rica i sàvia, que

en fa un paisatgista enyorat, pel poc que exposa, dels habituals de les nostres sales.

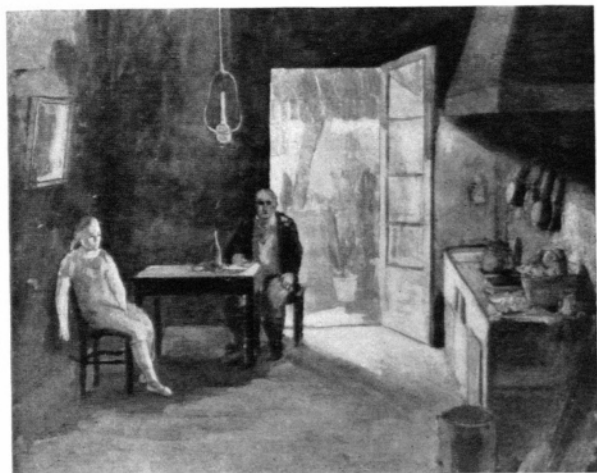
El caricaturista Antoni Roca ha produït un bodegó discret; Joan Roig sembla cercar més l'efecte que la profunditat; V. Rincon sembla més suavitzat; E. C. Ricart, agut, incisiu, precís, s'aferma com a dibuixant, igual que J. F. Ràfols, potser els dos cultivadors de la mina de plom més considerables entre els nostres.

Joaquim Sunyer ha contribuït amb un Nu, d'una sobrietat reposadora, indicatiu de la maduresa d'aquest pintor, que en el paisatge també exposat sembla sentir reminiscències d'altres èpoques seves ja superades. Les *Vibracions musicals*, de Ramon Sunyer, les creiem una facècia sense conseqüències, com tant de bo tampoc en tingui *La masia* de J. Sandalinas. Creiem sense exagerar que la figura d'Alfred Sisquella ha constituït la revelació d'aquest Saló. I no revelació perquè aquest pintor fos inconnegut pels bons gustadors; però l'excés d'autocrítica, la desproporció entre els dissenys i la realització, el mantenien força apartat de les exposicions. Ara, més optimista respecte d'ell mateix, ha demostrat com es pot fer pintura de debò, i actual, sense cap estridència pictòrica o extrapictòrica, àdhuc acceptant regles acadèmiques que no passen de la superfície, que no arriben a encetar la forta personalitat de l'autor. En el retrat infantil retolat *Figura*, amb una paleta sòbria, volgudament limitada, Sisquella ha obtingut una obra vivent, intensa i sincera. Joan Serra ha exposat dos paisatges molt notables, caracteritzats, com tots els seus, per una sòlida estructura i una vivacitat de color que denoten un dels pintors més sensibles i alhora vigorosos que tenim. E. Santasusagna ens ha decebut aquesta vegada, abandonat a la seva excessiva facilitat. Esmentem una aquarella de Sabaté Jaumà, un parell de paisatges de Soler i Jorba, un altre de Juli Soler i un altre de Ramon Soler.

Darius Vilàs ha exposat tres obres dintre la seva manera habitual, com també es manté en la seva Vila-Puig: discreció; Miquel Villà ylaminceja; Joan Vila (d'Ivori) ha estilitzat una composició decorativa amb el pseudo-popularisme que tant afecciona; J. Ventosa i Vidal Galícia han contribuït amb sengles paisatges carregats de bones intencions, i M. Vilatobà amb una figura no massa reeixida. Francesc Vayreda exposa un retrat femení, dintre una tònica una mica freda; Vidal Gumà una figura i un bodegó, al nostre entendre aquest molt per damunt d'aquella, i el paisatgista Joaquim Vancells una reeixida mostra del seu art.

L'aportació dels escultors, enguany, no ha estat nombrosa ni important. El seu conjunt no dóna, ni de molt, idea de l'escultura catalana. Apelles Fenosa ha exposat dos caps, que són més una prometença que una realització, posats a ésser optimistes. Josep Llimona ha contribuït amb un Nu marcat inconfusiblement amb la seva mà, i Manolo amb una de les seves figuretes, *Dona asseguda*, que s'inscriu en l'òrbita de la producció acostumada d'aquest gran escultor. Cloem la llista amb les aportacions d'Ernest Maragall i de Rafael Solanic.

JUST CABOT

MANUEL HUMBERT

Guaixa

E. C. RICART

Roses

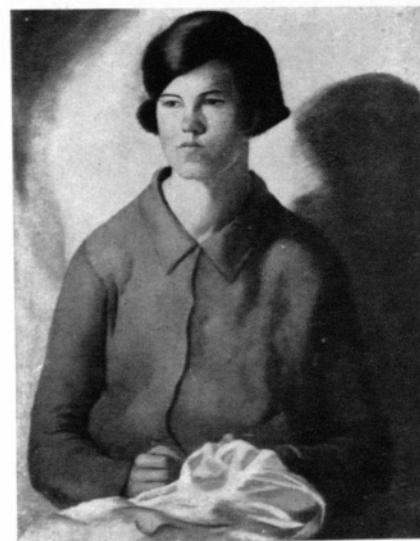
M. CASANOVA

Figura

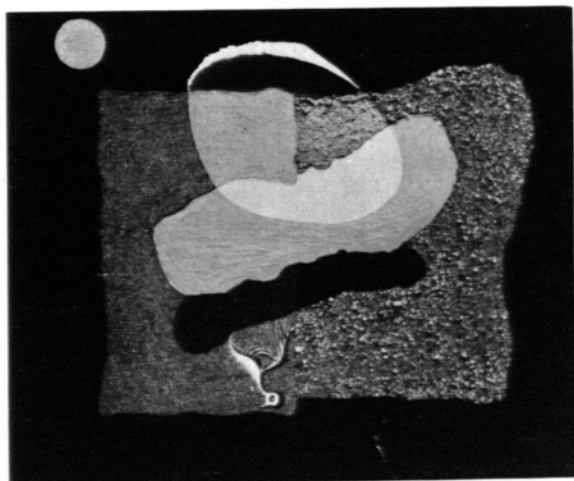
FRANCESC DOMINGO

Figura

FRANCESC VAYREDA

Figura

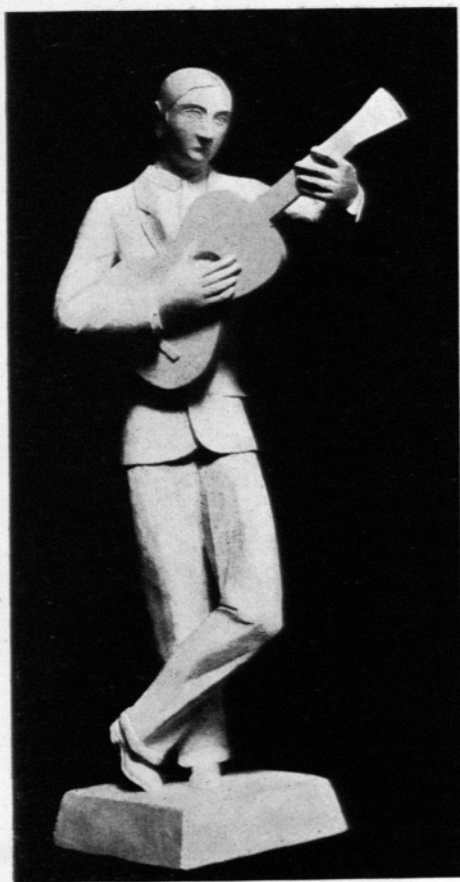
SALVADOR DALÍ

Dit gros, etc.

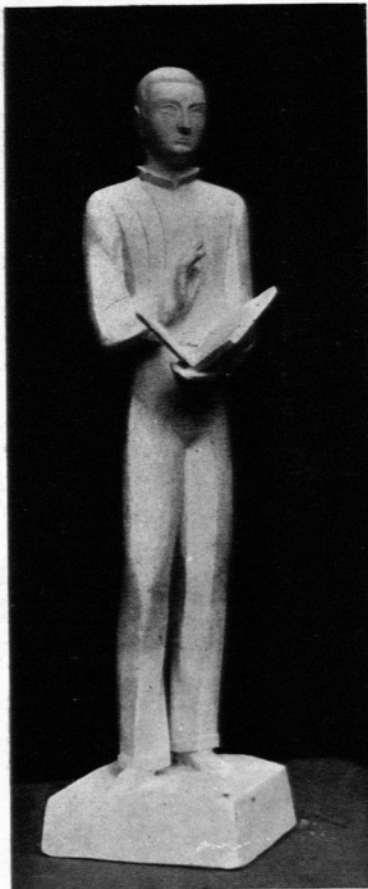
ERNEST MARAGALL

Figuretes

JOSEP GRANYER

El guitarrista

El pintor

Projecte per a la decoració de la Plaça de Catalunya

Josep Granyer i Giralt

En l'apèndix del volum II del nostre llibre sobre l'escultura catalana moderna, diem de l'art de Josep Granyer que és fortament arcaïtzant i infantilista. Sembla que això és més aviat produït per temperament i per raó de la inexperiència de l'escultor, que no pas per voluntat molt deliberada. És probable, però, que, en avançar tècnicament, Josep Granyer perseverarà d'un manera o altra, més o menys insistentment, en les esmentades característiques. Sigui com sigui, aquesta escultura ho és intensament, amb una gran voluntat d'expressar-se per mitjà dels volums. L'arcaisme, el caient infantil de les seves estatuets i dels seus baixos relleus que refereixen temes de la vida corrent d'ara, són condicions que, àdhuc considerades des del punt de vista de la insinceritat, atorguen a aquesta escultura un patètic inconfusible, una originalitat rara i atractiva. Caldrà, potser, explicar això que sembla una defensa de la insinceritat. Hom pot sentir, per exemple, realísticament, però, nat i desenvolupat en un medi o en una època en què

el decorativisme predomina i ho amara tot, és probable que tal o tal temperament s'expressin decorativament per raó de la coacció ambient; en la qual actitud l'artista és evidentment insincer, encara que obri inconscientment. Però, així i tot, el seu temperament foradarà per algun lloc la disfressa decorativista, el seu realisme es manifestarà al través de la coacció decorativista. Així, doncs, podria ésser que Josep Granyer esculpís amb estilització gairebé decorativa i amb esperit arcaïtzant més aviat per coacció subreptícia de la moda arcaïtzant que avui és l'evangeli en certs sectors artístics. Però, com que això és hipotètic, i l'escultura que ens ofereix Josep Granyer és una seriosa i colpidora certitud, ens cal atènyer-nos a aquest fet més aviat que embrancar-nos a prejutjar l'incontrolable i l'impalpable.

L'estimació de l'escultura de Josep Granyer tal com surt de les seves mans, és, d'altra banda, la cosa més plaent; perquè, equivocada o no, sincera o insincera, la seva manera de veure i d'executar és seductora. Al-

trament, en haver eixit de la sorpresa que aquest art hagi pogut causar a l'esperit de l'espectador, en haver conegut algunes obres de Josep Granyer, totes elles tan ben emparentades, tan expressives, d'una unitat de sentiment, hom no pot per menys de reconèixer-hi una relació entre l'estil d'aquestes estatuets i baixos relleus, i el temperament de l'autor. Els que havem pogut tractar aquest artista singular podem assegurar que, certament, hi ha relació espiritual entre aquesta escultura arcaïtzant i infantilista, d'una banda, i el temperament que exteriorment revela Josep Granyer. És clar que hom no pot mai dir la darrera paraula de la psicologia dels nostres consemblants: l'esperit humà és tan complex, que sovint la seva forma d'exterioritzar-se és diferent i fins oposada a la realitat interior; però és el cert que totes les aparences són en pro de la sinceritat de Josep Granyer.

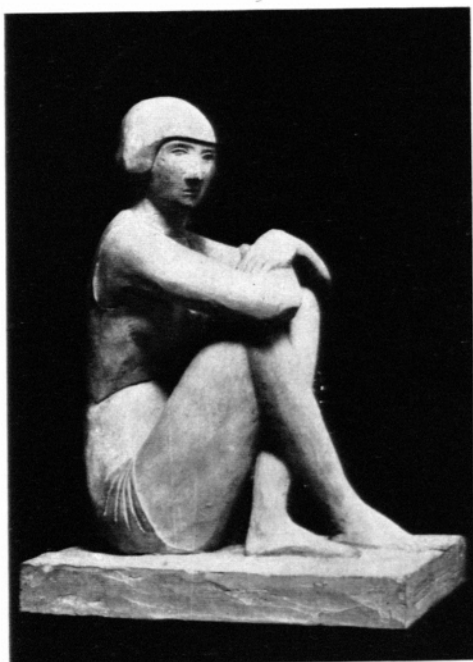
L'apreciació de l'escultura granyerina es fa, però, ben pel damunt d'aquestes consideracions, sempre que una bona cultura artística l'orienti. És una apreciació espontània que us fa passar per alt totes les possibles mistificacions esteticistes i acceptar, *així i tot*, l'art aparentment pueril i afectat de l'escultor. Hom accepta a ulls clucs l'art nerviós, un xic femení i pueril de Josep Granyer com una obra reeixida, i ja no li exigiria res més, ni tan sols que evolucionés.

Hi ha en les fotografies que illustren aquestes ratlles dues reproduccions que parlen clarament no tan sols de la sinceritat de Josep Granyer, sinó inclús de la seva ingenuïtat: són les reproduccions de l'*Allegoria* i de la *Noia asseguda*. L'*Allegoria* és un encàrrec, un projecte d'alt relleu sol·licitat per l'Ajuntament per a decorar la Plaça de Catalunya. En aquesta obra Gra-

GRANYER

L'home del gat

GRANYER

Noia asseguda

nyer volgué assegurar l'èxit del concurs al qual ella prenia part. Previngut de què el Jurat no admetria cap motiu dels que habitualment Granyer copsa en la vida moderna més terra a terra, imaginà una composició allegòrica i amb regustos classicistes, àdhuc amb accessoris tradicionalment acadèmics i oficials: la donzella coberta de vestidures, el gest que vol ésser elegant i graciós, el gest tradicionalment graciós d'aixecar lleument un bocinet del ropatge, el desancament tan centenàriament escolàstic, el gerro de flors, els vaixells, l'estàtua enfonsada en fornícul apertxinat. Això és el que veiem en l'*Allegoria*. En l'altra esmentada obra, la *Noia asseguda*, Granyer s'esforça per a seguir l'art de Joan Rebull, que és el que més admira. Tant en aquesta estàtua com en aquell alt relleu, Granyer se'ns mostra, doncs, ben voluntàriament inclinat a no esculpir segons la seva manera habitual, se'ns mostra ben permeable a les suggestions. Si el nostre original escultor sentís pruija d'originalitat, si volgués simular l'arcaisme i l'infantilisme innats, no comprometria pas aquesta inneïtat amb escapades així pels camps aliens.

El més curiós d'aquesta doble prova és que l'*Allegoria* resulta, a desgrat de l'esforç de l'artista per a banalitzar-la, una de les seves obres menys acadèmiques, més personals; d'altra banda, és de remarcar com en la imitació de Rebull, el seu seguidor fracassa, l'obra d'imitació és ben inferior a les que no són influïdes. Un petit detall de l'*Allegoria* no ha de passar per alt. El gerro de flors, tan esquematitzat en el nostre tímid escultor com solen ésser esquematitzades aquesta mena de coses accessòries en l'escultura bàr-

(Segueix a la pàgina 20.)

Un monument a Fortuny

*El que tornem a parlar dels artistes
Antoni Puig-Gairalt i Joan Rebull, ço
que férem en el primer número, és cosa
obligada per les circumstàncies.*

LA ciutat de Reus no ha estat de sort. De temps és projectada l'erecció d'un monument a Fortuny a la dita ciutat. Primerament es féu un concurs al qual prengueren part, entre altres escultors, Josep Viladomat, Joan Borrell i Nicolau i un fill de Miquel Blay. A aquests artistes el jurat els concedí tres accèssits d'igual categoria. Això ja fou la primera equivocació, car el monument de Viladomat era prou important perquè fos realitzat. L'escultura d'*El condesito*, sobretot, tenia una gràcia realment fortunyiana, expressada amb un sentiment escultòric molt vuitcentista però alhora vivificat per l'esperit d'avui. Passà algun temps i es tornà a convocar un altre concurs — cosa sempre ineficient els concursos. El jurat — que val a dir, no meresqué mai la nostra confiança — va actuar com havia de fer-ho; segons el seu gust. El monument escollit, fou, sobretot, quant a l'escultura molt dolent. Els autors: tres joves sense experiència escultòrica i per ara molt mal orientats. Quant a l'arquitectura, a més a més d'altres objeccions que es podrien fer, inadequada al lloc.

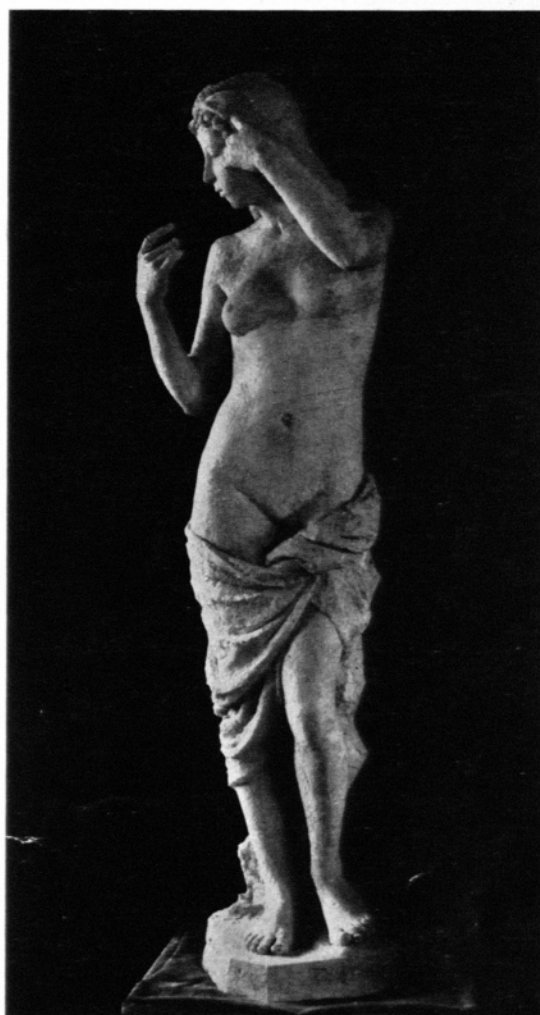
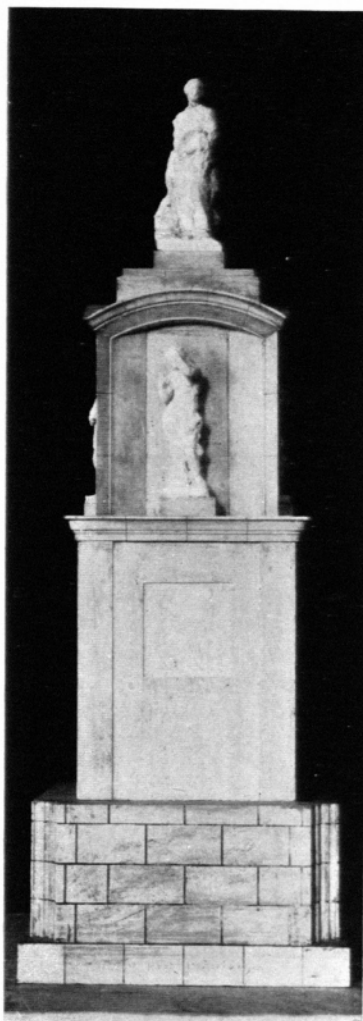
Mentrestant el jurat, potser no tingué esma de fixar l'atenció en aquest monument que reproduïm ací, obra de l'arquitecte Antoni Puig-Gairalt i de l'escultor Joan Rebull. Si l'esma no li hagués mancat, tampoc no li hauria servit de gran cosa, car per a dictaminar amb encert, és necessari tenir una educació artística completament distinta de la que amb tants afanys — ben segur — han adquirit els senyors membres del jurat. Mentrestant, Reus es queda sense un monument adequat.

Adequat quant a l'arquitectura i adequat quant a l'escultura. L'arquitecte havia projectat un monument pel lloc — Plaça de la Constitució, quadrada i recollida —. Havia a més a més adaptat el seu gust al gust de la romana Tarraco: recorda potser, tenint-hi ben poca cosa concreta a veure, el monument funerari dit Torre dels Scipions. L'arquitecte modern, sense abdicar de res substancial a la seva raonada modernitat, feia un essencial acatament a la tradició.

Els autors juguen en aquest monument la policromia natural: pedra de Figueres (color agrisat), marbre blanc d'Itàlia i pedra de Girona (color groguenc), i el bronze de les figures de les quatre façanes del cos superior.

Joan Rebull presentà, a més d'uns magnífics dibuixos dels relleus que havien estat projectats en el basament, una bella figura femenina, realitzada a escala natural del monument i que reproduïm ací, de la qual sense exagerar es pot dir que és una de les més reeixides escultures dels nostres temps. Dintre l'estricta concepte escultòric que sempre ha demostrat tenir present el nostre gran escultor, servint-lo amb un instint admirable, ens ha donat aquesta figura plena d'una gràcia nova en la història del seu art, gràcia conjugada admirablement amb la robustesa plàstica de sempre. De la ponderació de la gràcia i la força ha nascut aquesta figura plena d'intensitat i de normalitat. I precisament perquè aquesta figura és tan normal, no ha estat tinguda en consideració pels membres del jurat, que encara senten — disfressant-lo a l'estil greco-romà — el carrinclonisme modernista de l'Escaler. Ja digué Xènius que *a Catalunya el més revolucionari que es pot fer és tenir bon gust* i encara el seu aforisme — dissortadament — és tan actual com quan el va publicar, i d'això ja fa alguns anys — Almanac dels Noucentistes, MCMXI.

MARIUS GIFREDA I RAFAEL BENET

PROJETE DEL MONUMENT A FORTUNY

ANTONI PUIG GAIRALT, arquitecte : JOAN REBULL, escultor

(Continuació de la pàgina 17)

bara o primitiva, té les fulles d'aquell branquilló expressades amb la mateixa dura i succinta estilització de les fulles representades en les escultures dels primitius.

El més característic de Josep Granyer és el baix relleu, el baixíssim relleu a la manera oriental, més baix que en les plaques d'alabastre assíries, i detallats amb la finor i amb l'oportú abstencionisme detallista dels relleus egipcis. També les estatuetses són característiques, ambdós gèneres concebuts realísticament i naturalísticament copsats en la vida moderna, enc que executats primitivísticament. No hi ha en aquestes obres cap dels prejudicis de l'art primitiu, però sí que hi ha la ingenuïtat artística de l'art que tanteja dintre una cultura incipient. I en això veiem una altra prova de la sinceritat de Josep Granyer. Perquè si ell fos un primitivista, ço és un de tants imitadors dels primitius, no oblidaria pas de pastitxar aquells prejudicis de l'artista primitiu que afegeixen primitivisme a l'execució primitivista. Granyer, doncs, no és un primitivista, sinó un primitiu.

Avui dia, que tant s'ha abusat del primitivisme; avui que tots sabem de sobres quant d'arribisme i

d'inèpcia ha cuitat a refugiar-se en el primitivisme, potser, doncs, semblaria contradictori o paradoxal de qualificar de primitiu un artista del nostre temps. Però unes tals contradicció i paradoxa només ho són aparentment. L'artista que lluita sincerament amb les enormes dificultats tècniques, ço és, l'artista que no cura de dissimular amb trampes, atzagaiades o snobismes la seva natural turpitud manual, turpitud que sovint es perllonga més enllà, molt més enllà de l'aprenentatge, aquest artista es trobarà sempre en condicions en gran majoria idèntiques a les de l'artista primitiu, i el seu art tindrà molta contextura d'art primitiu—el qual, però, caldrà no confondre amb l'art primitivista, ço és, l'art que deliberadament i fent-se violència, plagia la forma de l'art primitiu. I podrà esdevenir que un artista de bon tremp lluiti tota la vida amb aquesta turpitud tècnica, adés anorreant-hi la personalitat, com deu haver succeït a molts artistes oblidats, adés furgant al través d'aquest drama del tecnicisme i deixant-hi manifestar la personalitat. Que és el que li succeï a Cézanne i el que, en una altra escala de valors, li succeeix a aquest escultor sens parell que s'anomena Josep Granyer.

JOAN SACS

Un gran film de King Vidor: «I el món camina...»

La cinematografia considerada com una indústria al servei del que abelleixen les multituds i de llurs inclinacions, que és com generalment l'emprenen els financers que dirigeixen els seus destins, no ofereix, aparentment, un marge d'interès al crític que pretén analitzar-la des d'un punt de vista enlairat.

Però, a despit d'aquests financers que ignoren la qualitat de la matèria prima que treballen, l'art cinematogràfic va apareixent, espontani i, potser, inconscient d'ell mateix. L'art sorgeix de la cinematografia, com ens apareix la gràcia d'una libèl·lula, la qual, en el seu vol, ignora pràcticament totes les preocupacions estètiques que es produeixen en la neurona humana.

I aquí és on el crític animat d'un sentit estètic pur comença de trobar les noves lleis que han de regir l'art novíssim de la cinematografia.

Art essencialment plàstica, es produeix, com totes les arts, per un inconscient desig d'infinitat i de perennitat. Allí on el productor modern creu trobar un negoci mercantil, apareix un art nou, que obra com un coeficient d'humanitat subconscient.

I subconscientment es fa també la crítica dels films. Tothom és entès en la fàcil tasca de la crítica, sobretot quan es tracta de la crítica de films. I a despit de la crítica, l'estètica del film va apareixent...

Per a comprendre el film, cal jutjar-lo segons el que és en ell mateix. A vegades, la crítica d'una pel·lí-

cula feta per un cinematografista absurd, és més encertada que la d'un intel·lectual de debò.

Però, és que aquell, sense motius racionals, dintre de la lògica actual, l'ha jutjada amb un criteri nou—criteri bàrbar, però nou.

Una pel·lícula no és més que una pel·lícula. Cap preparació literària, plàstica o científica, no serveix per a la comprensió de la cinemàtica. Es necessita crear lleis, i aquestes lleis no han estat creades encara.

Tal vegada la ignorància, que és el primitivisme, és més a prop d'aquesta crítica que tota la cultura antiga basada en lleis d'un ritme distint. La cinematografia, com un ball nou, té un ritme diferent. Cal sentir aquest ritme per a poder jutjar-la en el seu propi valor.

Ara hem vist una pel·lícula. Aquesta té una garantia de valor: és signada per un productor excepcional: King Vidor.

A darrera hora s'ha posat de moda la «tècnica cinematogràfica». Decididament, en aquest art encara no hi entén ningú, ni tan solament els mateixos cinematografistes. Allò que avui és anomenat tècnica cinematogràfica, podria molt millor anomenar-se ofici fotogràfic, o habilitats de «cameraman».

La cinematografia, considerada com a art plàstica, no és un misteri d'angles ni de laboratori. És simplement una qüestió d'harmonia plàstica. Per trobar l'har-

monia, cal que aquesta existeixi. Creure que una cosa, un objecte, o una situació, tenen una virtut funcional d'harmonia, per la seva aparença, o per l'angle en què ha estat interpretat, és el més vulgar en què pot incórrer, i ningú no sap millor això que els artistes mateixos.

Doncs bé, aquesta producció de King Vidor té molt de «tècnica cinematogràfica», i, no obstant, aquesta visió tècnica sobrepassa tot el que coneixem en aquest punt. Res d'originalitat *per se*, res d'extravagància. La visió plàstica és el més harmònic que en art cinematogràfica hem conegut.

S'endevina el «cameraman» amagat en la disciplina del director. Però les valors plàstiques s'uneixen a les psicològiques, i el resultat és aquesta meravella d' excepció que produeix la pel·lícula *I el món camina...*

En King Vidor s'endevina una ànsia d'eternitat. L'autor de *La gran parada*, la pel·lícula *trobada*, acaba de trobar una pel·lícula d'una profunditat psicològica mil vegades més gran. Cal pensar en el dret diví d'aquestes troballes.

Com en *Variété*, l'autor es basa en un argument trivial per a realitzar una obra sublim. L'accident, la profunditat psicològica, la visió humana i eterna de la moral, presideixen l'obra. L'obra és l'accident; el fons gairebé no importa gens. I, no gens menys, el fons també és sublim. Al revés de la literatura realista, en la qual importa més l'objecte que no pas el mitjà, en aquest film interessa més l'accident, l'observació, que

no pas la intenció mateixa de l'obra. I, no obstant, tot això no impedeix, en aquest art de paradoxa que és la cinematografia, que la producció resulti una obra netament realista.

Jutgi-se'n per una ràpida descripció del film. Un home abocat, per la seva educació i per la parençosa educació del seu pare, als grans destins. Un home caigut, però, entre els set milions d'homes neoyorkins insignificants, que porten una vida vulgar i neoyorkina. I aquest home s'enamora i es casa com qualsevol home vulgar. Com qualsevol home vulgar, suporta les petites misèries quotidianes, i acaba en el fracàs més sorollós. En un moment determinat es proposa el suïcidi vulgar i consabut com a única solució, i com és de creure en tota naturalesa vulgarment organitzada, la reacció humana se sobrepassa amb la seva lògica realitat. Resta encara per a liquidar la funció sociològica del treball. El fracassat carregará sobre les seves espatlles qualsevol ocupació que li doni pretext per a viure, i viurà com un ent vulgar, rient quan el mónriu..., estimant quan *el món camina*, aliè a la força eterna de l'amor.

Tal és el film, però en les seves escenes plana un tal coneixement del cor humà, un tan profund estudi de les passions i de llur origen, i una emoció tan intensa d'art, que el cronista ha cregut, tal volta per primera, o potser per segona vegada, trobar-se davant una obra eterna de cinematografia.

APOL M. FERRY

Un home de 1928 : Jack Smith, «chansonnier»

Jack Smith...

Vostès no coneixen Jack Smith? És molt probable que sigui així, perquè, tret d'aquesta mena de maçoneria que formen els amics del disc i de la gramola, que ho saben tot, ho ensumen tot, i es passen les novetats els uns als altres amb aire complicat de conspiradors, tret d'aquesta gent, dèiem, a Catalunya no hi ha ningú que sàpiga quina mena de persona és aquest tal Jack Smith. De totes maneres, això no és d'estranyar, perquè els seus discos no van treure el nas per Barcelona fins la passada primavera. Per altra banda, van tenir la sort de caure de seguida en unes mans tan bones com les d'En Josep Maria de Sagarra, el qual té un paladar molt entonat per aquesta mena de coses, i li va faltar temps per a escampar la nova del «descobriment» entre els discòfils més il·lustres de la ciutat.

Jack Smith és un senyor que viu a Londres i que es dedica a fer de «chansonnier». Canta pels music-halls i els cabarets en mig de l'admiració incondicional del públic londinenc. Dintre el gènere, Jack Smith

marca una posició personalíssima i original. Les seves cançons, que, per altra banda, no són pas res de l'altre món, adquireixen un prestigi i un gruix insospitats després de passades per l'adreçador del seu art. Jo no sé si es pot dir exactament que Jack Smith canta. Ha descobert un entremig de cant i de recitat, ple de trucs, d'efectes i de males intencions. Parla sempre a mitja veu, i les seves paraules van embolcallades en una mena de xiuxiueig, de panteix si es vol, farcit de tremolors i d'esgarriances inconfessables.

En les cançons de Jack Smith hi trobem tot el cansament, tota la indiferència, tot el podrimener moral d'aquesta època. Són una cosa més que pessimista, desoladora. Es diria que aquest «chansonnier» ha trobat el punt dolç, revelador, que semblen buscar en va una pintura i una literatura fortament desorientades.

És impossible d'imaginar-se una cançó de Jack Smith interpretada a ple sol, en qualsevol tros de paisatge embriagat de llum i de color. L'art de Jack

Smith no es pot moure del clos avellutat de la penombra. Perquè les coses vagin a l'hora, les seves cançons no poden ésser escoltades per més enllà de mitja dotzena de persones, i si pot ésser, en un recó íntim, amb una boirina de fum de tabac encastada al sostre i amb una punta de merla penjada al nas de cada un dels oients. Amb una «mise en scène» d'aquest ordre, Jack Smith agafa unes proporcions insospitades.

Un estimat amic nostre ens deia, no fa gaire, que Jack Smith és la cocaïna de la música. La definició seria exacta, sempre que abans, i per tal d'evitar lamentables confusions, ens haguéssim posat d'acord per dir que el tango n'és el bicarbonat camuflat de droga. I diem això, perquè a algú se li ha ocorregut associar el tango amb Jack Smith, com si fossin dues coses de valor similar, quan resulta precisament que l'art del nostre «chansonnier» és l'argument més decisiu, la demostració més evident per a posar en

relleu la total inconsistència de la cançó argentina. Entre el regust tèrbol del tango i el sabor esqueixat de Jack Smith hi ha tot un món de distinció i de qualitat que els separen. Lluitant amb unes armes, si es vol, força semblants, Jack Smith ha aconseguit de donar un to senyor i intelligent a una cosa que els argentins no han passat de convertir en un motiu de sentimentalisme de criada de servei.

Mentrestant, Jack Smith canta les seves cançons al «Trocadero» de Londres. Escampats per les taules del gran cabaret hi ha el bo i millor de la ciutat. Quan apareix el seu «chansonnier», les senyores posen una mica els ulls enlaire, els ulls dels senyors agafen cinc minuts d'expressió, i Jack Smith, baix, baixet, com si se'l sentís bleixar, va traient els drapets al sol a tota aquella humanitat. I diríeu que la sala fa un gran olor de «Old Tom Gin» de la millor qualitat...

JOSEP MARIA PLANAS

EXPOSICIONS

SALA PARES

RICARD BAROJA. — En conjunt, l'exposició d'aquest artista base ens ha produït més bon efecte del que esperàvem, per les poques obres que en coneixíem. Per sort, Baroja es troba distant de la pintura castellana contemporània, de la qual no cal parlar, i de la basca també contemporània, lliurada al conreu de l'anècdota banal i encabida en motllos convencionals.

Baroja, com la majoria de coterranis seus, no s'allibera d'una influència literària: la de l'Espanya negra, i les obres on ella es deixa sentir són manifestament inferiors a aquelles, més directes, més picturals, posades sota el signe post-impressionista, per bé que d'una manera un xic superficial. És, sobretot, en tractar temes de suburbi, d'un cert patetisme, on Baroja ens ha agradat més.

PERE GUSSINYÉ. — Aquest jove olotí no pot desmentir el seu origen. Per bé que sortit de l'Escola Oficial de Belles Arts d'Olot, l'obra dels paisatgistes olotins, de Mallol sobretot, és visible, massa i tot, en la vintena de paisatges exposats, de tècnica hàbil, però sense espurna de personalitat.

GUSTAU COCHET. — Aquest francès mig català, ja conegut del públic de les nostres sales, pinta amb una certa empenta aipavagada per la seva contenció en fórmules còmodes. Sembla no haver sentit la necessitat de crear-se una expressió pròpia, bastant-li

la de certs post-impressionistes francesos, el Vlaminck de les primeries, Marquet, etc.

En canvi, els aigüesforts i els dibuixos, per tal com són més personals—encara que no lliures d'influències—ens agraden més que les seves pintures, i això que potser no són tan reeixits com aquestes.

TOMÀS VIVER. — La producció paisatgística d'aquest pintor terrassenc és realitzada amb gran honradesa. Sap relacionar els termes entre ells i no oblida l'atmosfera; obté notables encerts en les composicions panoràmiques i resol simpàticament els temes fàcils.

LA PINACOTECA

JAUME MERCADÉ. — No vacillem gens a assenyalar una gran importància a l'exposició actual d'aquest pintor, i no per la quantitat d'obres exposades—una trentena—, sinó perquè marca un moment decisiu en la seva obra: amb aquesta exposició, el pintor s'ha situat. Tot artista, en els seus primers temps, s'embarca per camins que no el menen allà on ell voldria anar; cada provatura, però, deixa alguna cosa, és una experiència més. Després, tard o d'hora, ve el temps de la cristallització: l'artista se sent segur d'allà on vol anar i té més mitjans per anar-hi; la seva obra no pot sinó ressentir-se'n favorablement.

Un dels esculls de l'art és la facilitat del «quasi

JAUME MERCADE

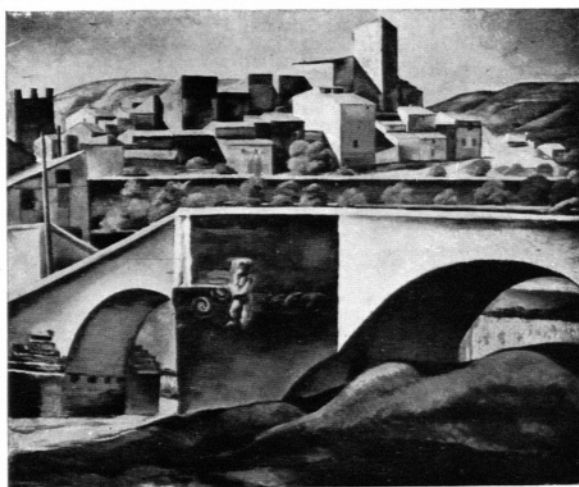
Paisatge

E. P. BENIGANI

Laques (*Saló de Tardor*)

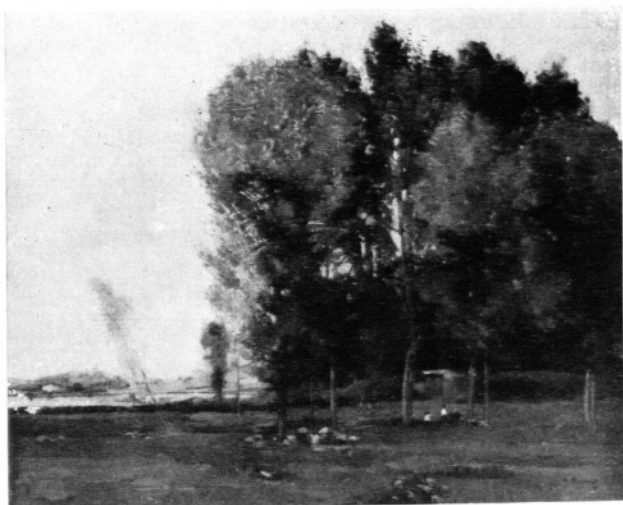
EXPO
SICI
ONS

JAUME MERCADE

Montblanc

BARCE
LONI
NES

PERE GUSSINYÉ

Paisatge

TOMÀS VIVER

Poble vell (*Arbúcies*)

quasi», de l'«à-peu-près». Un esbós, una nota breu, tenen tot l'encís de les coses directes, són l'expressió més neta de la veritable natura de l'artista; però aquesta expressió vivent, instintiva, el més sovint és frèvola, inconsistent. Aquí ens trobem amb l'eterna lluita, sempre que es parla d'art, entre l'emoció pura i la tècnica. Una obra, per sumària que sigui, té necessitat d'un mínim de tècnica. Amb la sensibilitat només, si els mitjans d'expressió fallen o són poc eficaços, la pintura té més valor psicològic que artístic. I no és d'això de què es tracta.

De totes maneres, no voldríem que això s'entengués en el sentit de donar a la tècnica, i només a ella, la primacia en la producció i en la valoració de l'obra d'art. La tècnica ha d'estar al servei d'un concepte i d'una sensibilitat; el virtuosisme pur no ens interessa.

Recordem les penúltimes obres de Mercadé i comparem-les amb les exposades ara, les més recents. Indubtablement, l'artista era el mateix abans i ara; però la mateixa visió, la mateixa sensibilitat tenien a llur servei una tècnica deficitària i una paleta d'una certa monotonia. Avui veiem el pintor més posseïdor dels seus mitjans i més ambicions. Ha volgut provar

temes difícils, paisatges complexos, de gran varietat en els seus elements components. Ha defugit tant com ha pogut els paisatges units, aquells que la naturalesa ja dóna gairebé fets al pintor; o els temes senzills, de pocs elements, dels quals hom pot sortir-se amb poc esforç. Un propòsit així sempre és lloable, i encara ho és més quan la seva realització correspon als desigs.

Davant les obres de l'exposició actual de Mercadé, no sabríem classificar l'autor com els que, entre l'estructura i el color, donen la preferència a l'una o a l'altre. Ambdós mereixen l'atenció de l'artista. Vegeu el paisatge, amplemènt panoràmic, de Lilla, equilibrat de termes; les teles de Poblet, pintades en diferents èpoques de l'any i des dels diferents punts de vista, en les quals el monestir no és sinó un element més del paisatge, que tenen de l'impressionisme la precisió del temps i l'hora, però, a més a més, sòlidament construïdes; les teles de Montblanc, d'un sobri dramatisme.

Encara que la producció de Mercadé sigui principalment paisatgística, en la qual troba la millor expressió, no negligeix la figura. En aquesta exposició hi ha un nu de qualitat, que té fragments molt reeixits.

JUST CABOT

NOTICIARI

REVISTES. — Des de l'aparició de GASETA DE LES ARTS (segona època, han vingut a saludar-nos algunes de les revistes més selectes escrites en idioma espanyol que es publiquen ací i a Amèrica.

Entre aquestes ens plau esmentar *Mediodía*, de Sevilla, i *Verso y prosa*, de Múrcia, que amb *La Gaceta Literaria* i amb *Revista d'Occidente*, de Madrid, són, ben segur, les revistes hispàniques més atents als vivents moviments artístics contemporanis.

Ens fóra avui difícil—per manca d'espai—fer una recensió dels números d'aquestes revistes d'alerta, rebudes durant els mesos d'estiu, però no volem deixar de saludar com a germanes nostres les revistes susdites i aquelles altres, denses de matèria i alades d'esperit, que enllà dels mars es publiquen en una llengua germana de la nostra, com *Contemporáneos*, *Circunvalación* i «130-30!», aquesta darrera llançabombes dels pintors mexicans, que compta entre els col·laboradors al nostre Martí Casanovas, totes elles publicades a Mèxic, i «1928», que veu la llum a l'Havana.

Saludem amb una fraternal abraçada les revistes catalanes que dediquen constant atenció a les arts, entre elles, com a més representatives, *La Revista*, *La Nova Revista* i *Arts i Belles Oficis*, de Barcelona; *L'Amic de les Arts*, de Sitges; *Ciutat*, de Manresa, i *Joia*, de Badalona.

També ens plau assenyalar als nostres lectors l'atenció que *La Publicitat* i *La Veu de Catalunya* dediquen constantment a les arts plàstiques.

I, finalment, donem la més cordial benvinguda a la revista *Les Arts Catalanes*, que publica des del passat octubre el benemèrit Joan Merli, per a fer conèixer els nostres valors ací i fora d'ací, ja que els estudis que apareixen en la mateixa vénen traduïts en castellà, francès i anglès.

LLIBRES.—Hem rebut *La escultura moderna y contemporánea*, del Prof. Alexander Heilmeyer, manual de la Col·

lecció «Labor», pertanyent a la Biblioteca d'iniciació cultural. La segona part d'aquest llibre, titulada *Facetas Post-rodinianas*, és deguda al nostre estimat amic i director d'art contemporani de GASETA DE LES ARTS, senyor Rafael Benet.

De la casa editorial gironina Dalmau Carles, Pla, S. A., hem rebut un exemplar del manual *Velázquez, el hombre y el pintor*, degut al crític d'art senyor Joaquim Pla i Cargol.

Ens ocuparem d'aquests llibres i de tots aquells que ens siguin remesos, en la nostra secció bibliogràfica.

NOTES DE PARIS. — El nostre estimat amic i col·laborador d'aquesta revista, senyor Joaquim Torres Garcia, juntament amb Aberdam, Engel-Rozier, Jean Hélion i el nostre compatrici Daura, han tingut de sofrir de la manca de comprensió del jurat del «Salon d'Automne», el qual en el XXVe aniversari del «Salon», ha refusat les obres d'aquests artistes per llur tendència avançada. Cal tenir en compte que aquests cinc refusats havien exhibit des de feia alguns anys i amb certa constància en el «Salon d'Automne», i algú d'entre ells és «invitat» al «Salon de Tuilleries».

A l'entorn d'aquest refús s'està produint una protesta a la qual han pres part amb llurs escrits els crítics Waldemar, George, Thériade, Fierens, Leon Martin, etc., comentant les obres refusades suara exposades en la Galerie Marck.

—El senyor Pere Creixams, el nostre bon amic, ha exhibit amb bon èxit a la Galerie Colette Weil, de París, les obres que pintà en el seu darrer sojorn a Catalunya. A assenyalar els estudis que M. André Warnod escriví a *Comœdia*, sobre les pintures del nostre compatrici.

LONDRES. — Els nostres dilectes col·laboradors senyors Nicolau Maria Rubió i Tudurí i Josep Ll. Artigas, juntament amb el nostre amic Raoul Dufy, han exhibit el seus petits jardins a Londres.

BARCELONA. — El senyor Rafael Benet ha estat nomenat president del «Cercle Artístic de Sant Lluç».

—El nostre estimat amic senyor Lluís Plandiura ha presentat la dimissió del seu càrrec de vocal delegat d'art en el Comité Executiu de l'Exposició de Barcelona.

—Assenyalen als nostres llegidors la importància de la segona Exposició d'Art Litúrgic.

També assenyalen l'obertura de la Sala Merli, dintre les Galeries Laietanes.

D'aquestes exposicions ens ocuparem amb atenció pròximament.

Podem anunciar als nostres lectors que han estat encomanats a Mossèn Manuel Trens, Pvre., un estudi sobre la segona Exposició d'Art Litúrgic i un altre sobre el projectat trasllat del cor de la Seu barcelonina.

Durant els dies que aquesta important exposició ha estat oberta, s'han donat notables conferències sobre art. Han parlat: el senyor Francesc Folguera, arquitecte d'«Arquitectura religiosa moderna»; Mossèn Trens, d'«Indumentària litúrgica»; el senyor Joan Sutrà sobre el «Descobriment i restauració dels retaules de Canapost i Castelló d'Empúries»; el senyor Bernardí Martorell, arquitecte, del «Trasllat del cor de la Seu de Solsona»; els senyors arquitectes Sagnier i Bassegoda, sobre el seu «Projecte de trasllat del cor de la Seu barcelonina». També han desenrotllat temes artístics de gran interès els senyors Renart i Juñol.

Remarcable l'«Anuari 1926-28» publicat pels «Amics de l'Art litúrgic», de Barcelona, organitzadors de les Exposicions d'Art Litúrgic i de la depuració litúrgica i artística del culte.

—El senyor Lluís Graner ha mostrat aquests dies el seu art a la Sala Parés. També ho ha fet en «La Pinacoteca» el senyor J. Sabater i Jaumà, i el senyor Marià Fuster a l'Estudi Arenas. Assenyalen l'exposició del pintor valencià Mulet a les Galeries Laietanes. Cal remarcar algunes obres exhibides de les subhastes que, durant el mes de novembre, s'han realitzat a les Galeries Laietanes, Estudi Arenas i Sala Parés.

TERRASA. — Els «Amics de les Artes» dedicaren un senzill i sentit record a la memòria del finíssim escultor terrassenc Josep Armengol. — En el «Casino del Comerç» disertà sobre art d'avantguarda el senyor Alfons Maseras.

LLEIDA. — El nostre criteri sobre la Paheria no fou escoltat: el donà el culte arquitecte senyor J. Bergós en el número 2 de *La Ciutat i la Casa*. Ara la Paheria haurà d'ésser reconstruïda, i Déu faci que ho sigui amb el respecte més absolut a la seva antiga estructura, sense fantasies arqueologistes. També ens dol que la façana que dona a la Banqueta, obra saborosa d'arquitectura vuitcentista, sigui alterada. ¿No hauria estat millor, en lloc de les reconstruccions que ara s'acaronen, que l'Ajuntament de Lleida hagués adquirit les cases del costat del seu antic consistori per ampliació dels serveis? Que, almenys, però, la vella Paheria sigui integralment respectada.

—El nostre Rafael Benet ha donat un curs sobre «Aspectes de l'art contemporani» en l'Ateneu Lleidatà. El senyor Antoni Bergós féu la presentació del conferenciant, el qual desenrotllà el tema en quatre lliçons amb el següent programa: Lliçó primera: Exordi. ARQUITECTURA. (a) La recerca i la folia, (b) Estructuralistes. Lliçó segona: (c) Plasticistes. SINOPSI DELS BELLS OFICIS (Del naturalisme neo-gòtic a l'exaltació del maquinisme), Fusió del concepte d'utilitat i del de bellesa. Lliçó tercera: ESCULTURA I PINTURA: I. *Allunyament ponderat del món fenomènic*. (a) Retorn a l'ordre, (b) Agudeses lineal del Puntillisme, (c) Sintetisme dels Neo-impressionistes, (d) Sintetisme dels Neo-romàntics, (e) Sintetisme dels Simbolistes i «Fauves». Lliçó quarta: II. *Atansament de les arts al món subjectiu*. (a) Expressionistes o Visionaristes, (b) Cubistes, (c) Puristes, (d) Futuristes; III. *Automatismes incontrolats*, Super-realisme; IV. *Nou retorn a la natura*, (a) Realistes ingenus, (b) Neo-veristes; Consideracions finals.

—En el Mateix Ateneu Lleidatà, el conegut artífex Adolf

Fargnoli ha exhibit unes mostres dels seus cofrets i altres objectes per ell realitzats.

MANRESA.—S'anuncia en el local de l'«Associació de la Pmsa de Manresa i sa comarca» una exposició de pintura de la senyoreta Maria Noguera.

GIRONA.—En la Galeria de Bells Oficis, el pintor Josep Aragay ha exhibit fotografies de les seves pintures al fresc del Baptisteri de Breda i obres de ceràmica.

IGUALADA.—En la «Casa de Cultura» exhibiren pintures i dibuixos els deixebles de la senyoreta Rosa Pelfort.

OLOT.—El senyor Feliu Elies donà en el local de l'Orfeó Olotí una conferència sobre el tema: «Els errors de les escoles dites d'avantguarda».

TARRAGONA.—L'activitat del senyor Adolf Farnoli s'ha fet sentir en la imperial ciutat: una exposició d'obres decoratives del gironí ha tingut lloc en el Saló «Foment d'Estudis», de Tarragona.

REUS.—Acte simpàtic fou el que s'escaigué al «Centre de Lectura de Reus», homenatjant l'escultor Joan Rebull, a la mateixa hora que el seu monument a Fortuny havia passat desapercebut del Jurat que fallà el concurs. Reus és una ciutat que estima els seus artistes, cosa de la qual no poden gloriarse altres ciutats.

MATARÓ.—La «Societat Artística i Literària», de Mataró (carrer de Barcelona, 13, tel. 255) anuncia per al pròxim 24 de desembre el seu «Primer Saló d'Humoristes», el qual es clausurarà el dia 6 de gener.

Les bases d'aquest Saló són les següents: 1.ª No s'admetran més de dues obres de cada autor. 2.ª Les obres podran presentar-se en qualsevol procediment. 3.ª Les dimensions màximes de les obres pictòriques presentades seran de 30 x 40 cm. 4.ª Totes les obres aniran signades per llurs autors. 5.ª El terme d'admissió acabarà el 15 de desembre proper. 6.ª Les obres podran ésser lliurades al domicili de la S. A. L. o bé a la Sala Parés de Barcelona, amb la indicació: «Per al Saló d'Humoristes de la S. A. L. de Mataró». 7.ª Hi haurà un Jurat d'admissió les determinacions del qual seran inapel·lables. 8.ª Les obres rebudes seran exposades en el Saló d'Exposicions de la S. A. L., situat a la Riera, 17, Mataró. 9.ª Els autors hauran d'indicar si desitgen vendre les obres i en cas afirmatiu indicar el preu. 10.ª Les obres adquirides podran ésser recollides a Mataró o a la Sala Parés de Barcelona. Per indicació es trametran a domicili. 11. En cas d'accident fortuït o per força major, la S. A. L. no admet cap responsabilitat.

CORNELLÀ.—En la casa de l'Ajuntament de Cornellà han estat descobertes unes columnes visigòtiques amb llurs capitells.

MADRID.—El senyor Luis Santullano ha tingut la iniciativa de demanar, des d'*El Imparcial*, per a la «Casa de Velázquez»—fogar francès en terra ibèrica—el bust formidable de la Dama d'Elx, que el mateix any 1897 en què fou descoberta en terra d'Alcúdia, entrava dintre el gran recinte del Louvre.

La idea ens sembla bona, encara que hauria estat molt millor que aquesta formidable escultura, qualificada per Pijoan de veritable encarnació d'Ibèria, no hagués traspassat mai les fronteres de l'Estat espanyol.

FRAGA.—Pels volts d'aquesta ciutat catalana de la província d'Ossa, plena de tots els romàntics encants del folklore vivent, s'ha descobert una casa, segons tenim entès, romànica.

URALITA

el present deu ésser de qualitat

el present reflexa la personalitat del donador

el present deu portar el segell de la bellesa

safata, cristall gravat d'Orrefors

el més sublim en art contemporani es troba a la sucursal
d'URALITA, S. A. - PASSEIG DE GRACIA, 90

concessionaris exclusius de l'Argenteria del mestre danès GEORG JENSEN,
de les famoses PORCELLANES DE COPENHAGUEN i dels impagables
CRISTALLS GRAVATS D'ORREFORS